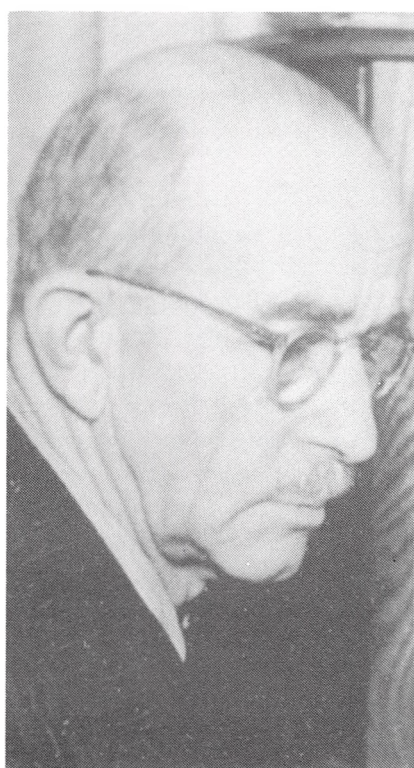

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1981
FORFATTER:	T. E. Castberg
TITEL:	Kolding 9. april 1940 og dagene derpå
KORT RESUME:	Besættelsens første tid i Kolding 09.04.1940 – 17.04.1940 Uddrag af T.E. Castbergs dagbogsnotater

Kolding 9. april 1940 og dagene derpå

Uddrag af T. E. Castbergs dagbogsnotater

Tycho E. Castberg (1885–1974) kæmnerfuldmægtig, formand for luftværnsforeningen og senere for luftmeldekorpsset. Leder af Kolding vagtværn 1944–45.

Dagbogsnotaterne, der er skrevet med blyant på en simpel notesblok findes i Kolding kommunebibliotekets lokalhistoriske samling. Her findes også dagbogsnotater fra 1944 og 1945.

9. april 1940: Ellen kom ind og vækkede mig kl. 6. Store tyske flyvemaskiner kredsede ganske lavt over byen. Ellen havde hørt dem og set 3, jeg fik ikke straks øje på dem fordi de gik så lavt – endelig så jeg 3, næsten i horisontlinien, uhyggelige stålgrå. Om aftenen havde jeg netop sagt »Hvad gør Tyskland nu efter at England har lagt miner ud ved Norges vestkyst« – svaret kom hurtigere end ventet. Allerede da jeg udtalte foranstående har de tyske tropper været på vej. Medens jeg klædte mig på hørte jeg stadig drønene af disse uhyggelige gæster. Ellen stod i havelågen og talte med fru direktør Nielsen og overbanemester Petersen, vore genboer og de fortalte, at Middelfart, Korsør, København, Tønder og Lillebæltsbroen var besat af tyskerne.

Kl. 7.30 ringede Jacobsen, om jeg ville komme ned på rådhuset. Kl. 8 var jeg på borgmesterkontoret. En kort tid var Jacobsen alene, så kom landsretssagfører Juhl, Einar Christensen og senere andre byrådsmedlemmer. Grøn proklamation læses.

Kl. 8.30 kom politimesteren og spurgte efter borgmesteren, der ikke var kommet. Politimesteren bad meddelt borgmesteren, at han ønskede borgmesterens nærværelse her snarest, da politipatruljen havde meddelt, at tysk indmarch i Kolding var umiddelbart forestå-

ende, og borgmesteren og politimesteren måtte modtage den tyske kommandør – dette skete dog ikke. Tyskerne besatte posthuset, telegrafanlægget, banegården og en kolonne fortsatte over Buen ad Fredericia til.

Nede ved politivagten her på rådhuset traf jeg kaptajn Schöller der meddelte om kampe ved grænsen: et par kompagnier af 4. bataillon var blevet revet op, tabet var ukendt.

Foran rådhuset talte jeg med flere – og rygterne begyndte at tage fat, der var kæmpet i Haderslev. 4 skudt – Englænderne var ved at landsætte tropper i Hirtshals osv. – Esbjerg bombarderet – forsøger at ringe til Flemming.

Disse dystre begivenheder bevirker, at man går rastløs rundt, hvad skal man gøre – kommer englænderne nu med bomber. Mødet i aften angående husvagter aflyses – en underlig, uvirkelig atmosfære, hvad vil regeringen – kommer der direktiver derfra, ligegyldigt, knugende uro, harme over forsømmelser – ikke græde over spildt mælk nu – men hvad skal man gøre?

Politikommisæreren kommer ind stærkt altereret, han var ved søndre bygrænse med 2 mand og møder først en afdeling dansk artilleri under vanvittig flugt tilbage gennem Kolding – underretter føreren om at fjendtligheden er indstillet, de næste, der kommer er 3

motorcykler med 3 mand i hver, som politikommissæren standser i den tro, at det er danske, men det er den tyske værnemagt og bøsse-løbene er varme endnu fra Haderslev og rettes med spændt hane mod politikommissærens bryst og i skrap tone falder korte spørgsmål, om Kolding er besat af militær, om der vil blive skudt, om han er øverste politimyndighed? Efter tilfredsstillende svar *afsikres* og politikommissæren slap med livet – han kunne lige så let have været skudt ned med det samme, det var yderst farligt at standse den tyske fremrykning på det tidspunkt, men skæbnen ville det heldigvis sådan – Kleberg var selvfølgelig stærkt påvirket, senere blev han taget op og kørt tilbage af en tysk officer i en efterfølgende vogn. Officeren forsikrede om Tysklands fredelige hensigter.

Lidt efter stod jeg og så ud af vinduet. 2 officersvogne og flere motorcykler standsede ved politivagten og Koldings fremtidige kommandant oberst (Mahler) ankom med afdeling og stab. Klokken var da ca. 11. Obersten blev modtaget af politikommissæren ved politivagten og ført op til borgmesteren, hvor landsretssagfører V. Juhl m.fl. byrådsmedlemmer stadig opholdt sig og hvor forhandlingerne nu begyndte. – Det er godt, at vi har en mand som Juhl, han forstår situationen og har tilstrækkelig sprogkundskab og optræden. Forhandlingerne forløb under venligste former. Obersten fremhævede de venskabelige hensigter og vi vor vilje til at efterkomme alle rimelige ønsker. Obersten fik kvarter i ligningskommissionens værelse.

Flyverne brummede til stadighed over os – i løbet af formiddagen trykkede jeg kaptajnløjtnant Petersens hånd – vi kunne ikke sige noget – ingen af os – jeg ville i al fald have fået vand i øjnene. Vi spiste frokost som sædvanligt uden appetit. Der var næsten intet

at bestille på kontoret. Jacobsen overdrog mig at tilse rådhusets mørkelægning, det var rart at komme til at virke med noget – Flemming ringede fra Esbjerg, hvorom rygterne også havde meldt om bombardement, at alt var i orden, dog lå der i havnen 16 tyske krigsfartøjer både store og små.

Da jeg kom hjem om aftenen gik jeg straks i gang med mørkelægningen, og det tog hele aftenen. Kl. 12.30 hørte jeg radioens udsendelse om kongens proklamation og regeringens proklamation om mørkelægningen.

Efter mørkets frembrud kl. ca. 9.00 gik jeg ned for at efterse rådhusets mørkelægning og den var i orden. Foran politivagten traf jeg politimesteren, politikommissæren og brandinspektøren, men der var intet nyt – hvorefter hjem igen. Pressens radioavis – proklamationen – hele landet er nu besat – og Norge vist nok også, dog skal der være ydet modstand flere steder i Norge.

10. april 1940: På kontoret til normal tid. Besøg hele formiddagen. Ingeniør Andersen, overlærer Nygaard, frk. Eff, Oluf Rasmus-

sen m.fl. Så godt som ingen ekspeditioner. Folk har andet at tænke på. Klokken 15 besøg af revisor Frandsen og politikommissæren med hvilke jeg drak eftermiddagskaffe. Kl. 16 ovre på Almenskolen og anviser tyske befalingsmænd lokaler for stabens kvarter.

Kl. 20 kørte Kleberg og hans 2 sønner og jeg ud over Nr. Nebel-Billund-Grindsted og tilbage, dels for at prøve at køre med blændede lygter og dels for at efterse mørkelægningen – en yderst interessant tur. I Grindsted var der 15 tyske soldater, der fik *mad* så det klodsede – mødte mægtige kolonner artilleri og træn fra Bramdrup til Kolding. Hjemme kl. 1.

11. april 1940: Besøg af A. Rasmussen, der ligesom ingeniør Andersen i går aflagde beretning om kursus for instruktører på Bernstorff slot, der blev afbrudt af situationen. Rasmussen fortalte også om sine oplevelser m.h.t. besættelsen af København. Rygter om søslag fra Sild til Tromsø – engelske kampe i Norge – bombardement af Esbjerg – talte med Flemming – passer *ikke*, alt i orden i Esbjerg. Rasmussen viste sine læ-

9. april 1940. Sønderbro.

9. april 1940. Buen, Munkegade.

rebøger fra kursus og vi drak kaffe sammen.

Fik masonitplader til mørkelægning af små vinduer hjem. Ellen og jeg en tur nede i byen om aftenen.

12. april 1940: Stadig forskellige rygter om forholdene i Norge – hvad er til at tro? Man forstår ikke, at myndighederne, regeringen og byrådet ikke gør noget for beskyttelse af civilbefolkningen, nu er der da ikke noget at skjule og der er da endnu større chancer for et bombardement end tidligere – hvor er det rædsomt og håbløst det hele med sådanne ledere. Borgmesteren kaldte mørklægningen »narrestreger«, da jeg i tirsdags henvendte mig hos stadsingeniøren om assistance, det er betegnende.

Kl. 13 fik jeg ordre til at indkalde luftværnsudvalget til møde den 13. kl. 11. Nu har ministeriet dog endelig givet besked om at indrette beskyttelsesrum.

13. april 1940: Kl. 11. Udvalgs-møde, et vist alvorspræg. Borgmesteren aldeles upåvirket og uden virkelig forståelse, syntes vist, at der hvilede et lidt komisk skær over situationen – noget i retning af hans indstilling over for militære foretagender.

Flemming kom fra Esbjerg til assistance i banken her. Bodil senere på dagen. Stemningen i Esbjerg er som her. Rygterne svirrer stadigt. Der øves kritik mod den danske soldat fordi han gik tilbage og ophørte med forsvaret. Kongen og regeringen har officielt erklæret, at ansvaret lå hos dem. Når en gang dette er overstået vil der komme et opgør mellem de nuværende magthavere og så...

14. april 1940, søndag: Stærkt snefald. En formiddagstur rundt og talte med direktør Grønborg – nogle officerer på Staldgården, der var ved at sende mandskabet hjem. Derefter talte jeg med From fra kontoret. Tur om eftermiddagen, talte med Møller på Domhuset og mente at høre kanontorden i N-Ø retning. Visit af bank-Andersen og fru Andersen. Fulgte Flemming og Bodil til banen, nu regner det. Ing. Christoffersen til passiar. Kaptajn Schöller opfordrede mig til at overvære »Tag flaget«.

15. april 1940: Kl. 8.30 på pionerkompagniets lejrplads ved havnen, overværede sammen med flere den sidste parade! Talte med skildvagter – kaptajn Schöller var meget afholdt, uendelig vemodigt.

– En færge er mineramt, en masse rygter – trykkende atmosfære – hvad går vi i møde.

Gennemgik sammen med brandinspektøren luftværnsfilmen til onsdag. Hjemme tænker jeg på at opsætte en kakkelovn af en eller anden form. Sad hjemme hele aftenen.

Foreslog politikommissæren plan om indkvartering på pigeskolen.

16. april 1940: I dag 8 dage siden! Ude at se på kakkelovn og tilflugtsrum hos fhv. overpostbud Nielsen.

På borgmesterkontoret drøftes plan om at samle indkvarteringen på et sted og denne plan synes at kunne gennemføres. Ellers går alt sin vante gang – man akklimatiseres. Richter skrev et indlæg i Holstebro Dagblad, som blev aftrykt her i Folkebladet, udmærket, jeg er helt glad ved at kunne regne ham til mine gode bekendte. Sad hjemme.

17. april 1940: Det er underligt at være helt udenfor, helt uden forbindelse med verden, hvad sker der i Nordjylland? måske intet! i Norge? Lunderskov? Finland? – Hvad har Chamberlain sagt til Skandinavien besættelse? Hvad mener verden om den danske regerings heltmodige optræden og benyttelse af kongen. Stakkels ham, det har han ikke fortjent – men med den samling slapsvanske skulle det jo gå sådan.

Jeg mødte hr. Hj. Pihlmann i dag, formand for (Dansk Arbejdsmandsforbund). Hvad er formålet for et lands regering? er det at bevare landet frit og selvstændigt eller er det at bevare velvære for en del af landets beboere og så når nogen tager landet i besiddelse sige – kongen og regeringen har bestemt sig – så har regeringen brug for kongens navn – popularitet – hvor er det synd for kongen, men hans modige rideture gennem byen viser hans rolige optræden og at hans samvittighed er i orden.